

CYFARFOD:	PWYLLGOR IAITH
DYDDIAD:	10 Gorffennaf 2018
TEITL:	Ymgynghoriad Cynllun Hybu'r Gymraeg yng Ngwynedd (Strategaeth Iaith Sirol)
AWDUR:	Gwenllian Mair Williams Rheolwr Gwasanaethau'r Gymraeg
PWRPAS YR ADRODDIAD	Rhoi diweddariad i'r Aelodau am y broses o greu'r Cynllun Hybu ac adrodd ar ganfyddiadau'r ymgynghori cyhoeddus.

1. Cefndir

- 1.1 Yn unol â gofyn Safon 145 (Safonau'r Gymraeg, Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011), mae dyletswydd statudol ar y Cyngor i ni lunio strategaeth 5 mlynedd sy'n esbonio sut yr ydym yn bwriadu mynd ati i hybu'r Gymraeg ac i hwyluso defnyddio'r Gymraeg yn ehangach yn ein hardal.
- 1.2 Cafodd strategaeth ddrafft – Cynllun Hybu'r Gymraeg yng Ngwynedd 2018-2023 - ei llunio yn gynharach eleni ar sail ymgynghori gydag aelodau a dadansoddiad o strategaethau a chynlluniau perthnasol yn y maes.
- 1.3 Cafodd y Cynllun Hybu ei rannu ar gyfer ymgynghori cyhoeddus ar y 24ain o Ebrill 2018, a chafodd y proses ymgynghori ei chynnal dros gyfnod o 6 wythnos, hyd y 5ed o Fehefin.
- 1.4 Roedd posibil cyfrannu tuag at yr ymgynghori drwy holiadur ar-lein, drwy gysylltu yn uniongyrchol a'r Uned Iaith, neu drwy fynychu un o dri digwyddiad agored a gynhaliwyd ym Mangor, Tywyn a Phwllheli.
- 1.5 Rhoir crynodeb yma o'r ymatebion a dderbyniwyd fel rhan o'r ymgynghoriad. Mae posibil gweld adroddiad manylach yn yr atodiad i'r eitem hon.

2. Crynodeb o'r ymatebion i'r ymgynghori

Cynigir crynodeb yma o'r ymatebion a dderbyniwyd, gan hefyd dynnu sylw at y prif themâu ar gyfer pob maes yn y Cynllun.

2.1 Cyfrannodd **121** o unigolion neu sefydliadau tuag at yr ymgynghoriad cyhoeddus., gyda thrawsdoriad eang o ran oedran a lleoliad ar draws y sir.

2.2 Cafwyd **107** o ymatebion i'r ymgynghoriad drwy'r holiadur ar-lein, gyda'r gweddill yn cyfrannu drwy'r digwyddiadau cyhoeddus neu drwy anfon sylwadau yn uniongyrchol.

2.3 Fel rhaniad daeryddol, roedd nifer yr ymatebwyr fesul ardal llesiant fel a ganlyn:

- Bala – 2
- Bangor – 22
- Caernarfon – 29
- Dolgellau – 4
- Ffestiniog – 5
- Llŷn – 17
- Porthmadog – 8
- Tywyn – 10

(Roedd 10 wedi ymateb naill ai efo cod post y tu allan i Wynedd neu gydag un na ellid ei osod mewn ardal llesiant).

2.4 Dyma faint o ymatebwyr oedd ym mhob grwp oedran

- 18-29 – 15
- 30-39 – 26
- 40-49 – 27
- 50-59 – 18
- 60-69 – 16
- 70 neu hŷn – 3

Ni wnaeth 2 o'r ymatebwyr ateb y cwestiwn yma.

2.5 Adran Dehongliad o'r heriau cyffredinol (tudalennau 2 a 3 y Cynllun)

Prif themâu a natur y sylwadau:

- ***Diffyg cyfleoedd a diffyg defnydd***
- ***Mewnfudo a chefnogi ddysgwyr***
- ***Rôl technoleg***

Cynigion neu sylwadau y dylid eu hystyried?

- i) A ddylid rhoi mwy o bwyslais yn y ddogfen ar y gefnogaeth a roddir i newydd-ddyfodiaid a rhai sydd yn barod i ddysgu'r Gymraeg?
- ii) A ddylid ystyried cynnwys nod i godi ymwybyddiaeth am y cyfleoedd a'r cynlluniau sydd ar gael i gefnogi dysgu tra'n gweithio – o fewn y Cyngor a thu allan.
- iii) A ddylid cynnwys nod cyffredinol ar gyfer cynyddu defnydd o'r Gymraeg mewn technoleg.

2.6 Maes Blaenoriaeth 1: Iaith y Cartref

Prif themâu a natur y sylwadau:

- **Cyfleoedd sydd yn cynnwys pawb a ddim yn dieithrio**
- **Mwy o gefnogaeth i rieni ddysgu ochr yn ochr efo'u plant**

Cynigion neu sylwadau y dylid eu hystyried?

- A ddylid ystyried cynnwys targed penodol yn y cynllun gweithredu i greu rhwydwaith, fydd yn cynnwys partneriaid allweddol yn y maes, er mwyn cydlynu ymdrechion ac adeiladu ar brofiad blaenorol yn y maes?
- A ddylem ystyried sut y gallwn ddylanwadu ar yr amrywiaeth o gyfleoedd sydd yn cael eu cynnig i rieni a theuluoedd estynedig i ddefnyddio a dysgu'r Gymraeg gyda'u plant ifanc, er mwyn sicrhau bod pawb yn cael eu cynnwys, a bod grwpiau cymunedol yn cael eu gweld fel cyfleoedd cymdeithasu a dysgu yn hytrach na grwpiau iaith yn unig?
- A ddylem addasu geiriad y trydydd pwynt bwled "Cynnydd yn nifer y rhieni sydd yn dysgu rhywfaint o Gymraeg ac yn defnyddio'r sgiliau hynny gyda'u teuluoedd" – naill ai i fod yn diffinio'r "rhywfaint" yn well, neu i newid y pwyslais i fod ar gynyddu'r cyfleoedd ar gyfer dysgu fel teulu, yn hytrach na chynnydd yn nifer y rhieni? Drwy newid y pwyslais byddai'r amcan yn cynnwys y teulu cyfan, ac yn cynnwys elfen o dynnu sylw a chodi ymwybyddiaeth at y cyfleoedd sydd ar gael i rieni a theuluoedd ddysgu ochr yn ochr a'u plant.

2.7 Maes Blaenoriaeth 2: Iaith dysgu

Prif themâu a natur y sylwadau:

- **Angen sylw penodol ar addysg uwchradd**
- **Angen sicrhau bod digon o gyfleoedd i barhau i astudio drwy gyfrwng y Gymraeg**
- **Pwysigrwydd y Gymraeg fel sgil a'r cyswllt efo byd gwaith.**

Cynigion neu sylwadau y dylid eu hystyried?

- A ddylem ystyried ehangu'r nod o wella'r cyswllt gyda byd gwaith i gynnwys ysgolion hefyd (nid sector galwedigaethol yn unig fel y mae yn Cynllun ar hyn o bryd)?
- A ddylem ni ystyried cynnwys codi ymwybyddiaeth athrawon am eu cyfraniad at y weledigaeth ehangach fel nod strategol?
- A ddylem roi blaenoriaeth i waith ymchwil pellach i ddeall patrymau dewisiadau iaith disgyblion?

2.8 Maes Blaenoriaeth 3: Iaith gwaith a gwasanaeth

Prif themâu a natur y sylwadau:

- **Gwell cefnogaeth i fusnesau a dysgwyr**
- **Technoleg**
- **Iaith syml a dealladwy**

- Sylw cyfartal ar y sector gyhoeddus a preifat

Cynigion neu sylwadau y dylid eu hystyried?

- A ddylid ystyried sut mae rôl technoleg yn cael ei adlewyrchu yn y gwahanol feysydd a beth yw rôl y Cyngor yn hyn?
- A ddylid gosod nod penodol i edrych ar y gefnogaeth sydd ar gael ar gyfer busnesau ac unigolion i gynyddu defnydd o'r Gymraeg, gan edrych ar strategaeth dargeddu benodol ar gyfer Gwynedd ar y cyd gyda darparwyr Cymraeg i Oedolion a Chymraeg Gwaith?

2.9 Maes Blaenoriaeth 4: Iaith y gymuned

Prif themâu a natur y sylwadau:

- Cynhwysiad – pwysig bod pawb yn teimlo yn rhan o weithgarwch
- Perchnogaeth gymunedol (“anogaeth dim ymyrraeth”)
- Cefnogaeth i ddysgwyr, a chefnogaeth cyfieithu
- Cydweithio gyda chyrrff eraill

Cynigion neu sylwadau y dylid eu hystyried?

- Cynigir newid geiriad y trydydd pwynt bwled yn y weledigaeth ar gyfer yr adran hon i'w wneud yn glir mai'r nod yw dylanwadau ar weithgareddau sydd yn gweithredu yn uniaith Saesneg, er mwyn cynyddu defnydd o'r Gymraeg a sicrhau eu bod yn cael eu gweld fel gweithgareddau dwyieithog, ac nid uniaith.
- Dylid ystyried y cynigion cydweithio penodol sydd yn yr ymatebion – yn benodol gyda Phrifysgol Bangor/Pontio a'r Parc Cenedlaethol – ac ystyried sut y gallwn drosglwyddo'r syniadau yn weithredoedd neu nodau penodol ar gyfer y cynllun hybu terfynol.
- A ddylid bod yn fwy eglur ynghylch pwy yw'r cyfranwyr yn y maes hwn – y tu hwnt i hunaniaith – a nodi sut rydym yn bwriadu cydweithio gyda chymunedau e.e. gosod nod o ffurfio fforwm gymunedol fydd yn gallu bod yn rhan o osod blaenoriaethau'r fenter ar gyfer y 3 blynedd nesaf (cylch ariannu).

2.10 Maes Blaenoriaeth 5: Ymchwil a Thechnoleg

Cynigion neu sylwadau y dylid eu hystyried?

- A ddylem ystyried cynnwys pwynt bwled ychwanegol sydd yn dweud rhywbeth tebyg i ...”Hybu datblygiad technolegau newydd ar gyfer y Gymraeg” – h.y. ein bod yn edrych ar gynlluniau neu ymgyrchoedd posib sydd yn edrych ar gyfraniad y Cyngor at ddatblygu a thyfu'r sector meddalwedd yng Ngwynedd.
- A ddylid cynnwys nod ychwanegol sydd yn ymwneud efo defnydd cyrff cyhoeddus (ac ysgolion) o feddalwedd Cymraeg – neu ei gynnwys fel rhan o'r maes Gwaith a Gwasanaethau?

3 Camau nesaf

- 3.5 Bydd y sylwadau a'r syniadau a gynigiwyd yn yr ymatebion yn cael eu hystyried wrth lunio'r Cynllun Hybu terfynol, fydd yn cael ei gyflwyno i'w gymeradwyo gan Gabinet y Cyngor ym mis Medi, ac yna i'r Cyngor Llawn yn yr Hydref.
- 3.6 Bydd gwaith hefyd yn mynd rhagddo gydag adrannau mewnol a chyda phartneriaid allweddol i gytuno ar gamau neu brosiectau fydd yn llunio'r cynllun gweithredu ar gyfer y Cynllun Hybu. Mae trafodaeth eisoes wedi ei chynnal gyda thair adran fewnol – Cefnogaeth Gorfforaethol, Economi a Chymuned ac Addysg, a mwy o gyfarfodydd wedi eu trefnu ar gyfer mis Gorffennaf.
- 3.7 Bydd y cynllun gweithredu hwnnw yn cael ei gyflwyno ochr yn ochr gyda'r Cynllun Hybu terfynol yn yr hydref.

4 Yr hyn a geisir gan y Pwyllgor?

- 3.1 Gofynnir i'r aelodau ystyried yr ymatebion a'r grynodedb a chynnig unrhyw sylwadau neu farn ar newidiadau y dylid eu hystyried i'r Cynllun Hybu terfynol.
- 3.2 Mae holiadur wedi ei gynnwys gyda'r Cynllun sydd yn cynnwys y cwestiynau ymgynghori, fel modd o hwyluso'r drafodaeth.
- 3.3 Mae croeso i unrhyw aelod gynnig sylwadau yn unigol hefyd, drwy lenwi'r holiadur a'i anfon at y Swyddog Datblygu ar y cyfeiriad canlynol: cydraddoldebaciaith@gwynedd.llyw.cymru